

LA VENTALLADA.

SETMANARI POPULAR.

DISCURS

Sobre la importancia de las ciencias naturales y experimentales para combatir la impiedad.

(Continuació.)

No 's contentan las ciencias naturals ab demostrar de una manera general la creació de la materia, *el In principio creavit Deus cælum et terram*, sinó que ademés venen á confirmar la narració circunstanciada que 'ns fa Moysés en lo *Génesis* de la creació y l' ordre mateix ab que nos refereix foren criats los diversos sers de la naturalesa.

Consultém per un moment la Geologia, comparant sos datos ab la relació de la Biblia.

DATOS DE LA CIENCIA.

(1) La creació al principi dels temps per una sola operació, ab uns mateixos elements materials, dels cels y de la terra. Una sola materia forma los cels y la terra, los astres y nostra planeta. Y en efecte, l' electroscopi en aquestos últims temps s' está encarregant de demostrar la unitat de la materia en tot l' univers.

(2) La terra y també 'l sol no formant al principi mes qu' un abisme ó una acumulació d' elements disgregats, enrotllada de profundas tenebras.

(3) Deu crea l' eter y sos moviments, que obrant sobre 'ls elements que estaban disgregats, los uneix, siguent al mateix temps ab sos moviments y los moleculars, la causa de la llum, calor, electricitat, magnetisme y molt probablement de la atracció pesantó y afinitat química.

RELACIÓ BIBLICA.

(1) In principio creavit Deus cælum et terram.

(2) Terra autem erat inanis et vacua, et tenebræ erant super faciem abyssi, et spiritus Dei ferebatur super aquas.

(3) Dixitque Deus: fiat lux, et facta est lux.

(4) La terra quedá separada, gravitant sobre 'l sol.

(5) Submersió general del globo. «Al principi dels temps geològichs, un oceá sens riberas cubria tot lo globo.» (Veziar.)

Surt la terra ab l' aixecament de las montanyas.

(6) No ha aparegut encara 'l sol, y la terra 's cubreix de una molt rica flora. La ciencia ab De-Candolle, estudiant los vegetals fossils ha arribat á la següent conclusió: Que certas flors fossils habian sens dupte vegetat baix lo benéfich influxo de una llum distinta de la llum del sol actual,

(7) La terra apareix avans que 'l sol. En efecte, la terra despresa de la gran nebulosa se solidifica molt mes rapidament, sient lo sol imatge de lo que habia sigut avans la terra, sient esta la de lo que serà 'l sol.

(8) En las primeras capas no apareixen los animals, y luego 's presentan en primer ordre los radiats, heteromorfos, moluscos, articulats y peixos, ab l' aparició de novas especies. Rastre d' aucells, el Laberintodonte, Notosauro. etc.

(9) Apareixen en esta época los grans reptils, los Ictiosauros, Plesiosauros y Pterodáctilos.

(4) Et vidit Deus lucem quod esset bona: et divissit lucem á tenebris.

(5) Dixit vero Deus. Congreguentur aquæ quæ sub cælo sunt in locum unum et appareat arida; Et factum est ita.

(6) Germinet terra herbam virentem et facientem semen et lignum pomiferum faciens fructum juxta genus suum....

(7) Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare majus ut preeset diei et luminare minus ut preeset nocti, et stellas.

(8) Dixit etiam Deus: producant aquæ reptile animæ viventis, et volatile super terram sub firmamento cæli.

(9) Creavitque Deus cete grandia, et omnem animam viventem adque natabilem quam produxerant aquæ in species suas et omne volatile secundum genus suum.

(10) La creació, segons veiem per Moisés, va de lo simple á lo compost. De primer los vegetals, del mes elemental al mes perfecte: llevó, herba, planta, arbre, luego los animals marins, que reptan y nadan, y casi al mateix temps los aucells: en tercer lloch los animals terrestres, y al últim l' home. Aquest es precisament l' ordre ó classificació que ha trobat la Geologia, á mesura que ha anat avansant en sos descobriments.

He dit que l' últim dels sers que rebé l' existencia segons la relació bíblica y 'ls datos científics, fou l' home, y pera la sua creació posá Deu, com nos diu Moisés, un particular cuydado, com la obra mes perfecta sortida de sas mans. En efecte, mentres que al referir la creació dels demás sers se contenta ab las paraulas: *fecit, fiat germinet, producat, creavit* etc., al arribar al home, com á obra de mes excelencia, com á obra que requereix un cuydado especial, com si volguessin en eixa obra concórrer las tres personas de la Trinitat Beatíssima, usa en plural la paraula: *faciamus*, y segueix dient: *ad imaginem et similitudinem nostram*. Y ¡quina coincidencia tan notable! Las ciencias naturals convenen ab Moisés, ja en presentarnos al home com al últim dels sers que han poblat lo mon, ja també en admetrer y publicar sa noblesa y ventatjas sobre tots los demás sers.

En efecte; la Geologia al estudiar los terrenos ab sos estratos, no troba vestigis del home ni de sas industrias fins que arriba als estratos dels terrenos quaternaris, y per mes que algun geólech en especial l' abat Bourgeois pretingui haberlos trobat en los terrenos terciaris, la sua afirmació no passa d' una pretenció infundada, y com á tal rebujada per eminentes geólechs, dubtant altres de si 'ls tals vestigis eran obra del home ó efectes accidentals de la naturalesa, de manera que estén en lo cas de dir ab l' abat Moigno: «que l' home terciari queda encara en estat de mito.» D' assó puch trauren ab la ciencia duas conclusions. 1.ª que l' home es l' últim dels sers que apareixen en la terra, y 2.ª que la etat del home no es superior á la senyalada per Moisés en lo Génesis, retxassant l' error dels que atribueixen al home una etat fabulosa de mils de sigles. Y aixís, després d' haber estudiat los datos de la ciencia podem conclourer ab lo mateix abat Moigno: que l' home

(10) Dixit quoque Deus: producat terra animam viventem in genero suo, jumenta et reptilia et bestias terræ secundum species suas. Factum est ita.....

Et ait; faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram.

recienment ha aparegut sobre la terra, que 'l terme de son origen no 's remunta mes enllá del terme que li senyalan los Llibres Sants ó sia, del que la Iglesia, interpretadora fidel de la Revelació nos permet senyalarli.

La excelencia y superioritat del home sobre 'ls demás animals tal com nos la ensenya la Sagrada Escritura en molts passatges: Moisés en lo Génesis, Davit en sos Psalms; «Minuisti cum paulo minus ab angelis. Omnia subiecisti sub pedibus ejus» etc. etc.; la Historia natural y la Filosofia s' encarregan de demostrárnosla.

En efecte, la Historia natural descubreix en l' organisme del home y en sas funcions una superioritat notable sobre 'ls demás animals. Examiném las diferencias mes características que 's troban entre 'l cervell del home y 'l dels animals, la closca d' aquestos y la de aquells. Comensém per lo cervell, que be podem considerarlo com á rey dels órganos, puix assentat en lo cap, com un rey en son trono, exerceix acció sobre totas las demás parts del organisme. En tot lo trobém sempre mes desenvololat en l' home que en los demás animals. Comparém lo pes del cervell del home ab lo del Gorila, simi antropomorfo y l' animal de major encéfalo, y trobarém que 'l pes relatiu del cervell d' aquest es un ters mes petit que 'l de aquell. Així mateix la testa del home está molt mes desenvololada que la dels animals. Tiedeman va midar la capacitat de la testa d' un Europeu y la de un Orang-gutan. Habent umplert de sorra las dos testas, mentres la del Europeu arribava á contenir 1'53 litres, la del Orang-gutan podia sols encabirne 0'44. L' ángul facial del home es de 85.º mentres que 'l d' un simi no arriba mes que á 60.º Aquets simples datos bastan pera fernos compendrer la superioritat del home sobre 'ls animals, fins los mes perfets.

Si mirém las funcions trobarém ventatjas igualment remarcables en las funcions de la economia humana sobre las de tots los sers de la naturalesa. Fixémnos per un moment en la ma del home. En primer lloch es un órgano de tacto tan esquisit, que be pot dir d' ella l' eminent naturalista Blainville, «que es un compás sensitiu de cinch puntas.» Plaunos també retraurer lo que sobre aquest punt llegim en la «Civitta Cattolica». —«Tan sols la ma del home pot expressar los mateixos afectes del ánima; tan prompte mana imperiosament com irada amenassa: crida y respon, pregunta y demana, nega y consent, promet y ofereix, accepta, jura y protesta. Ella no

sols tot ho fa sino que tot ho diu, y son llenguatge es tan fácil que 's fá inteligible al home mes estranger y salvatge.» La estació y progresió bipeda ab l' ayre de magestat que li imprimeix es exclusiva del home; com ho es també la facultat de produhir sonidos articulats. Y la Historia natural ab la Filosofia demostran ser l' home l' únich animal dotat de rahó é inteligencia propiament tal.

Lo dit nos fa perfectament compendre la hermosa concordancia entre la Ciencia y la Revelació, quan nos presentan al home com al ser superior en lo regne de la naturalesa. Y eixa major perfecció nos diu que no poden provindre d' un mateix tronch l' home y los demás animals, ja que las diferencias que entre ells senyala la ciencia son essencials, contra lo que preten lo Darwinisme. Ni val dir que las especies son mudables, ja que la mateixa ciencia nos diu ser aquesta transformació una cosa absurda. «Es tan absurdo, diu lo pare Sechi, admetrer que las especies son mudables, com admetrer que un relotge puga per si mateix transformarse en máquina de vapor.»

(Seguirá.)

LOS AUCELLS.

(TRADECCIO.)

Del hivern la alenada primera
ja 'ns despulla teulats y jardins;
los aucells tots s' en van en renglera,
tots s' en van, tots s' en van, mar endins;
mes al ser á nova terra
la pátria no oblidarán;
*los aucells que 'l fret desterra
per l' abril ja tornarán.*

A desterro la sort los envia
y nosaltres mes qu' ells ho sentim,
y affigits, tant de nit com de dia,
sas ayrosas cansons repetim.

Ells s' en van á un' altre terra
'hont també 'ls estimarán;
*los aucells que 'l fret desterra
per l' abril ja tornarán.*

Engabiat en lo pás de la vida
del aucell, l' home enveja la sort;
isoís contempla una boyra ennegrida
quan ovira affigit cap al Nort!

¡Ditxós qui en la pobre terra
té alas per' 'ná volant!
*los aucells que 'l fret desterra
per l' abril ja tornarán.*

Pensarán ells qué l' home 'ls anyora
quant l' oratge ja 'n sia passat
y vindrán en munió xerradora
á niuhar sobre 'l roure corcat.

A las valls de nostre terra
ab sos cants alegrarán;
*¡los aucells que 'l fret desterra
per l' abril ja tornarán!*

ARTUR MASRIERA Y COLOMER.

MEMORIAS D' UN ESTUDIANT.

X.

Després de mitja hora de seguir carrers y carrerons arribárem á las últimas casas d' un arrabal de la ciutat. No 'ns costá gayre de trobar la botiga que 'ns habia indicat lo memorialista, puix á mes del número, la descubria ben obertament, al cim de ventallas sense vidres, un gran lletrero hont s' hi llegia en caràcters de tots colors:—*Pintor al oleo y con cola.*—Vet aquí, digué en Genis, entrant campetxanament á la botiga, quan he vist qu' estava tan lluny ja m' he pensat qu' aquest pintor portaria cúa.—No trobárem ningú á l' entrada: solament quatre manayes pintats, barbuts y ferrenyos, arrengrarats á un costat que semblaba mos feyan guardia d' honor. Després de cridar dos ó tres cops ave Maria! sentirem una veu atiplada que sortint del fons d' un corredó 'ns responia ab tó amenassador—¡Ah pocas vergonyás! si 'm donéu pena de baixar ja veureu com vos trencó un regle per las costellas. En assó volgué la mala casualitat que pasessen per' lli devant una colla de baylets, y parantse tots en la portalada, seposaren á cridar ab cert ritmo salamer y acompassat:

'L pintó pinta quan pinta.

'L pintó pinta quan vol:

pintará la seva dona
en lo mes de juliol.

Y acabaren l' estrofa ab un crit desaforat de *pinta monas!*...Al moment vegerem sortir de la porta del fons una dona petita y mal carada, que ab un bastó á la ma se dirigí enfurismada vers nosaltres en actitud de feros pagar cara la broma dels baylets; mes instinctivament evitarem l' embestida retirantnos fins al carré. En va tracta-

rem de donarli á entendre que no habiam anat allí ab la colla pera burlarnos d' ella, sino que habiam vingut tots sols pera saber si tenian de menester un aprenent. No 'ns doná pas temps d' esplicarnos, sinó que pensant tal volta que alló ho deyam encara per mes moia, se posá á eta una furia, y embestintnos pel carré no pará fins á obligarnos á fugir, no sols pels penjaments que 'ns deya y las amenassas, sinó per la gent que allí 's reunia y alarmada pels seus crits comensaba á girarse contra nosaltres y cridarnos:—¡ala! brétols! aneu á donar torment á casa vostra, mosquits! malcriats!

Es d' advertir que aquells barris eran poblats per gent treballadora; la major part en fábriques y tallers, gent que de natural no miran ab gayre bon ull al que per son traje senyoreja. Aixis fou que 'n pobre Genis, per ser qui anaba ben vestit se 'n emportá la pitjor part de la festa, puix en sent que comensaren á tirarnos tronxos, la major part anaban á petar á la sua esquena. No era 'l meu company, com á valent montanyés, home pera sufrir ab paciencia insults d' aquella mena, y jo tampoch necessitava gayres empentas pera anar á cops de puny. Un dels mes atrevits se 'ns va encarar y 'n Genis li pegá tal plantofada, que li feu perdre l' equilibri, y cayguent de cap sobre la acera quedá completament estaburnit. Jo també vaig embestir al que primé 'm venia, pegantli un cop de puny á la cara que li deixá en un moment com una dissipetla. Acudí gent, se formá grupo, se 'ns atacá per tots cantons, se cridá agafeulos, y sens dupte hauriam tingut al últim de sucumbir víctimas de la ira popular, si 'n Genis no s' hagués valgut d' una atrevida llestesa. Un dels que mes baladrejava en lo rotllo que 'ns enclolia era un coix revellit que 'ns amenassaba ab la crossa. Lo meu company li pren d' una ribolada, y dirigintla horissontalment com un soldat quan va á la bayoneta, pega embestida de front al espés grupo de gent que 'ns apretaba: ab tan brusca empenta cayguereu uns quants de tomballons, y nosaltres aprofitant la bretxa obrta apretarem á correr, y camas ajudeume enbollicantnos per travessias y carrerons, fins que girantnos enrera y veyent que n' habiam ja fet perdre 'l rastre, entrárem á reposar en una taberna, hont pel susto ne begerrm dos del aixut com si tal cosa.

Al sortir lo primer que ferem fou anar á trobar de nou al memorialista y demanalri son parer en vista de lo sucehit. Aquest mos aconsellá que nessesem á trobar al pintor en la obra mateixa

hont treballaba, de la que 'ns doná la direcció, y en efecte, seas perdrer temps allí 'ns encaminarem.

Estaban pintant lo segon pis d' una casa: al arribarhi no sabiam per hont entrar de tants pots y ollas de pintura que embarrancaban per tot arreu:—¡cuydado ab los colors! nos cridá un fadrí de dalt de la bastida, y jo volent evitarlos, tot esparberat planto 'l peu dintre una conca de mangre, quedant ab las sabatas y 'l baix de las calsas totas vermellas. Encarmentat y no sabent hont posar los peus en aquell camp de coloraynas, pego un salt per destrompassar un piló d' ollas, y sens adonármem dono trompada ab un caballet que estava aprimparat, y caygué fent estrépit alarmant, junt ab uns quants plats de pintura que quedaren fets trossos.—¡Que diable fan aquets alarbs! cridá ab veu de tró l' amo de la feyna, que no era altre que 'l ditxós pintó á qui tan carament buscabam, y ab qui tingué que gastar en Genis molt bonas paraulas pera disculpar mon aturdiment, y enterarlo de la recomendació que per ell portaba de part del senyor escribent de la Boqueria. Jo 'm trobava llavors tan atolondrat y confós al véurem pintat de vermell y al pensar en los disbarats que habia fet, que no gosaba dir que l' ánima fos meva. Mentres lo meu amich parlaba ab lo pintor, m' estava jo recolsat en una finestra tocant instintivament una marxa ab las vidreras, y dos ó tres fadrins que tiraban líneas allí la vora s' afanyaban á mirarme, riure y retallarme per tots cantons.—Aquest xicot es *de fora*, deya l' un, encara porta calsas ab coll girat y ermilla ab dotze botons: va de las festas.—Pobret, deya l' altre, com se li abaxarán aquestas galdas de farro si 's queda per aprenent.—Vóltal! cridaba un tercer, ja li ensenyarem al negre de la riba.—Y d' aquesta manera anaba cresquent la brometa, y comensaba ja á pujarme la mosca al nas quan vingué á distraurem 'l pintor, diguentme ab un tó brusco que 'm deixá tot fret: «noy! qu' hem de fé? sembla que ronsejas molt per' entrar al ofici—sápigas que d' aprenents sense pagar 'n trobaré tans que vulga. Fins are tots m' habian donat quatre unsas d' entrada: pero no hi fa res, si 't vols quedar, quatre anys d' aprenentatje, ben menjat y ben vegut. Aixó si, la vida que 's fa á casa no la busquis enlloch mes: porque m' agrada tractarme com á persona: á casa 's menja sobre tot molt limpio, la meva senyora renta l' escarola tres vegadas, cada dia estarreja las culleras y forquillas y no pot veure una taca á las estoba-

llas. En quant á aprendre l' ofici no 't dongui ánsia, perquè, mal m' está 't diro, no 'm deixo passar la ma per la cara: y de feyna no ho preguntis, perquè jo pinto de tot lo que 's presenta. Ara hem estat dos anys pintant cotxes per la via de Mataró, vull dir que aquí ab poch temps podrás practicarte ab tot lo del ofici. Vejas donchs que 't sembla y... Héstos aviat, perquè jo no estich per romanos.—Per mes que l' aspecte d' aquell home, y mes que tot, lo tó aspre y ordinari ab que 'm parlaba no 'm movian gayre á quedarme baix la sua direcció, habent format ja la resolució d' abraçar lo primé que se 'm oferís no volgui titubejar, y fent lo cor fort vaig assegurar que cap ofici m' agradaba mes que 'i de pintor, y que desde aquell moment, si volia, quedaba baix las suas ordres. Y fou tracte fet. Lo bon Genís se despedí de mi carinyosament prometent venir á véurem sovint y pregantme que pensés ab ell si necessitava alguna cosa:—me sembla que no hi estarás gayre, me digné al marxar, y jo procuraré que aixís siga; adenés ab lo que jo trasllueixo te cansarás aviat d' aquest pintó y 't vindran ganas de mudar de vida.

¡Quanta ráhó tingué lo meu amich! Ja desde 'l primer dia 'm vegí fet un vastaix, traginant taulons d' un carré al altre, atropellat y escarnit á cada pas per fadrins escandalosos, que 's complahian en humillarme y mofarse dels meus sentiments y la mia senzillesa. Era continuo objecte de las bromas mes pesadas y ofensivas, y l' amo en lloch d' evitarho ab la sua autoritat, los hi excitaba ab lo pretext, segons deya, de que aixís me traurian la llana del clatell.

Al arribar al diumenge vaig demanar per anar á missa: los fadrins esclataren una gran rialla y l' amo m digué que aixó no s' estilaba sinó en los pobles *de fora*, y que allí no hi anaban sinó 'ls desocupats. Me veyá obligat á treballar totas las festas sens tenir un sol dia de descans, entregat á mercé d' una companyia demoralisada que feya burla de totas mas creensas y 'm forsaba á sentir continuament las mes escandalosas conversas. Apesar de mos tendres anys, puch afirmar en veritat que aquell mal exemple no feu cap mella en mon cor, ans al contrari, m' inspiraba cada dia mes aversió y repugnancia.

Acababa de ferme aborrrir la estada en aquella casa la mesquinesa de la vida que 'ns feyan. Eram tres aprenents y 's pot dir que quasi viviam de miracle perquè la vianda que entre 'ls tres se repartia ni 'ns tocaba á las dents, de ma-

nera que al sortir de taula teniam mes gana que avans de posams 'hi. L' amo habia tingut ráhó al dir que 's menjaba ab limpiesa, pero no 'm habia dit que 's menjaba poch. Quan ell habia acabat de dinar hi pujabam nosaltres com pera arreplegar lo que quedaba. La mestressa, com si no volgués ser responsable d' aquells dejunis nos deixaba á la taula una bonica sopereta de pisa y un plat que contenia alguns ossos ab vestigis de carn, barrejats ab uns quants tallets de patata y alguna qu' altra fulla de col, y se 'n anaba dientnos:—vosaltres mateixos, noys, á casa no midém may 'l menjá, feuse la part y menjeu lo que volgueu.—Encara la mestressa no era fora que totas las tres mans s' abalansaban á la sopera, perquè 'l primer qu' agafaba 'l cutxarón podia pescar algun gra d' arrós ó algun cigró que 's perdia nadant en la immensitat d' aquell caldo: los altres s' habian de contentar xarropant. Després escurabam un os cad' un, y 'ns alsabam de taula com aquell qu' ha dinat, sens perill de patir cap indigestió.

(Seguirá.)

CAP VESPRES.

Del cim del Canigó
 Romp bramulant lo vent per encontradas
 Per conreuhadas valls y cloteras
 Hont ab sa fanga 'l mentanyés s' aferra.
 Ja las fredas ventadas
 Bufant del Pirineu fins á la costa
 Omplen la nostra terra
 Del ayre pur de la nevada serra.
 La roja llum d' un sol que va á la posta
 Enlluerna 'ls turons ab la foguera.
 Que dona al sentiment melancolia,
 Y á la remor dels vents dona resposta
 La campana dels cims hont s' hi venera
 L' imatge de María.
 ¡Que 'm plau! sobre mon front
 Bat l' oretjada que remou ayrosa
 La fulla que glouxantse tremolosa
 Dona al espay del bosch sa fressa trista.
 Es l' hora silenciosa,
 Quan lo cingle mes alt ja no 's soleya;
 Quan mira 'l llaurador ab grata vista
 Lo fum de sa llunyana xamaneya,
 Lo denarít aucell piulant s' amaga
 Baix l' ombra de la baga,
 La voyra de la nit s' esten confosa

Sobre 'ls teulats, lo viatger s' afanya
 Per' arribar á punt: pagés, reposa:
 Tanca, pastor: pa'cer, plega la seyna,
 Deixa á l' entrada l' eyna.
 Junt á la llar ditxosa
 Conteu tots los treballs de la jornada.
 ¡Grat sia á Deu, la nit ja es arribada

Joan Planas y Feliu.

LA VEU DEL PARE SANT.

Lo passat diumenge, rodejat de 27 Cardenals, de tota sa cort y guardia noble, lo Pare Sant feu solemne rebuda als pelegrins italians. Sa Santedat fou saludada pèr las aclamacions y 'ls viscas repetits de 15000 fiels, que venian dirigits per 43 Bisbes, pera donar una pública proba de sa mes filial adhesió.

Lo Patriarca de Venecia llegí un missatge eloqüent, moderat pero ferm, qual idea fonamental era manifestar que Italia es y vol ser católica. Lleó XIII li contestá ab un discurs, en lo qual reivindica ab la mes gran fermesa los drets de la soberania Pontíficia, lamenta 'ls projectes de las sectas revolucionarias, y fa entreveure dolorosas y graves eventualitats.

Insertém á continuació un resúmen del discurs de Lleó XIII.

«La presencia de tants de mils italians es un gran consol en mitj de nostras sollicituts y nostras amarguras. Ella proba que la Italia en sa major part es una nació profundament católica, fielment adicte al Romá Pontífice. Méntres se diu que 'l Papa es l' enemich de Italia, probeu vosaltres que es la mes pura gloria de vostra pátria, y que la prosperitat veritable y duradera no pot trobarse sinó en la professió constant dela Religió, lo sumissió al Vicari de Jesucrist y 'l respecte á sos drets inviolables.»

Lo Papa, parlant luego de las sectas, ha dit que en la actualitat se reconcentran especialment en Italia, hont la Fé católica ha posat arrels mes profundas, hont se troba lo setial del Pastor supremo de las ánimas.

«Las sectas per declarar obertament son fi han acordat en recientes congressos reunir-se en Roma, á fi de combatre ab mes forza la pedra fonamental del edifici cristiá.»

Sa Santedat parlá seguidament dels meetings ahont s' ha proclamat la destrucció del Papat com

á intitució cristiana, y que han donat lloch á novas associacions populars que 's proposan obertament destruhir tot lo que en Roma es católich y papai. Aixís, las especiosas promesas fetas y publicadas pera enganyar als incautos, de voler garantir de seguretat, de respecte la persona del Pontífice, y deixar lliure l' exercici del poder espiritual, han sigut en poch temps completament desmentidas per los fets, y s' han cambiat en l' hostilitat mes declarada contra la Iglesia y contra 'l Pontificat.

No hi ha que ferse ilusions. Se vol destruhir tot lo que en Roma es católich, tot lo que en Roma se refereix al Papat. Veyeu com se procura arrancar de sa Mare als católichs italians pera entregarlos al qui prepara terribles calamitats á sa patria. Es necessari, donchs vetllar continuamente pera evitar las emboscadas, es necessari obrar units y no parar ja may de reclamar la llibertat é independència del poder del Pontífice.

Nosaltres no cessarém, diu Lleó XIII, de combatre per aquest objecte, mes es necessari que nostres adictes fills no s' acontentin en deplorar lo mal: es necessari que obrin y no cedeixin de cap manera á la forsa dels aconteixements, habituantse á una culpable indiferència devant de fets que nosaltres ni cap de nostres successors acceptarém ja may.

Que 's recordin que 'l Pastor supremo viu en mitj d' enemichs que ja manifestaren son odi en la trista nit dels funerals de Pio IX, que la sua autoritat se veu vilipendiada pèr una premsa impia y grossera, y que existeix en Italia un partit que pot y vol la ocupació del Palau Apostólich pera reduhir al Pontífice á una presó mes dura, ó al desterro.

Termina lo Pare Sant exhortant á tots los católichs á la lluyta. «Nostras armas son espirituals» diu, y ab ellas no 'ns faltará la victoria. Jo vos beneheixo á tots, y ab vosaltres, á la Italia nostra pátria.»

Lo Papa doná la benedicció solemne cantada com per la festa de Pascua, y 's retirá de la Basílica en mitj de las mes fervorosas y entussias-tas aclamacions.

Aquestas angustiosas paraulas, aquesta angusta queixa del Vicari de Jesucrist, tal volta ni arribará á excitar lo mes petit sentiment en lo cor de aqueixa política fatal é insensible, que abandona ab indiferència á la primera Autoritat de la terra á las amenassas als insults y á la mes dura de las opresions. Mes si no conmon als poders que podrian y deurian fer respectar lo mes

sant de tots los drets, la llibertat é independència de nostre Pare, ja conou certament una cosa més fonda y poderosa que totas las forsas materials; es la forsa moral que surt avuy dels cors de tans millons de catòlics, que vetlla nit y dia la sagrada persona del Sumo Pontífice, que plora ab las suas afficcions, que prega ab sa mateixa fé: si; es lo cor unit de tots los cristians de la terra, y aquesta aspiració unánime, que protesta indignada contra la injusticia, será sempre potent ab l'ajuda de Deu, pera contrarestar tots los embats de las sectas impías. Petits serán tots los poders de la terra pera destruhir lo baluart inespugnable de la Fe, que té en lo cel sos fonaments. «Nou prevalebunt.»

Montagut 17 de Octubre de 1881.

Sr. Director de LA VETLLADA.

Molt Sr. meu y simpátich amich: Ahí tingué lloch en aquest poble la festa reglamentaria que per primera vegada ha celebrat la Societat del Mont-pio de socorros mútuos, en llohansa de son patró S. Miquel Arcangel.

Dita festivitiat ó funció se feu ab una solemnitat y esplendor que no era de esperar, atesa la circumstancia de que la fundació de la referida societat data ab prou feyna de tres mesos y ab aixó ja 's pot compendrer que 'ls fondos de la mateixa no han permés aquest any celebrarla ab la sumptuositat que 's podrá fer, ajudant Deu, en los esdevenidors.

La funció religiosa consistí en un solemne Ofici, executanse per la cobla de Tortellá anomenada dels *petits*, ab notable ajust, la missa de D. Joaquim Jovenet, y després professó per los principals carrers, à la que assistiren mes de 50 sócis ab atxa. En l'ofici, digué 'l sermó lo Rnt. P, Fidel Fonoll de las Escolás-Pias de Olot, quals dots oratorias ben conegudas son per tot arreu.

Per la tarde y com á fi de festa, se ballaren en la plassa las populars sardanas llargas.

Deu vulga que aquesta Societat, deixantse portar sempre per una armónica unió y germinal caritat, pugua ab lo temps veurer coronats sos esforços per los resultats mes satisfactoris.

Ab esta ocasió y autorisantlo perque fasse de la present l'us que millor l'hi aparega, reproduheix á V. los sentiments del mes viu afecte S. S. S. y amich Q. S. M. B.

Ramon Ferrusola.

Crónica General.

Se tracta de acunyar una medalla commemorativa de la Coronació de la Sagrada Imatge de Nostra Senyora de Montserrat, pera lo qual ha sigut nombrada una junta per indicació del Exm. Sr. Bisbe de Barcelona. Se recullen donatius en aquella Secretaria de Cámara y en la administració de la «Revista Popular.»

—En la important ciutat de Mataró segueix presentant un grave conflicte la paralisació de treballs manufacturers, augmentant cada dia la miseria de las classes treballadoras. S'estant fent suscripcions pera aliviar las necessitats dels obrers, y se treballa activament pera resoldrer prompte eixa crisis, que si mala es pe 'ls amos, resulta fatalíssima pe 'ls pobres operaris.

—Lo dia 12 del present, segons refereix «El Semanario de Manresa» tingué lloch en aquella ciutat la solemne benedicció d'un nou temple erigit en la Casa de Caritat, degut á la generosa pietat de la difunta Senyora D.ª Pilar Cots de Font (q. e. p. d.) Se celebrá un solemne Ofici, en lo qual se cantá la inspirada Missa executada en Montserrat lo dia de la Coronació de la Verge. Lo M. I, Sr. Dr. D. Ignasi Palá, Canonge de la Seu de Barcelona predicá un eloqüent sermó, fent resaltar las grandesas de la caritat catòlica, y elogiant degudament lo zel religiós que habia manifestat D. Francisco Cots en la fundació de la Casa de Caritat, com també tota sa familia especialment la sua difunta filla D.ª Pilar, en la edificació del nou temple. Terminá l'acte ab un solemne *Te-Deum*, y acte seguit s'inaugurá una bonica exposició de labors, en celebrat de tan gran festa.

Lo dia antes de la dedicació del temple se verificá la benedicció d'una campana, qual construcció es deguda á nostre paysá D. Esteba Puig.

Verament 'ns reca l'haber rebut tart pera sa publicació una galana carta de nostre corresponsal en Barcelona F. C. en la qual se 'ns donan interessantíssims detalls de la gran festa religiosa-literaria que 'ls poetas catalans celebráren lo dia 16 del present, fervorosament aplegats en lo Monastir de Montserrat pera honrar en nom de las lletres catalanas á la Santíssima Verge nostra excelsa Patrona.

En la vigilia, ó sia 'l dissapte, se feu una professó á la ermita de Sant Geroni, ahont hi fou pujada, en brassos del Sr. Canonge Collell, una imatge de la Verge de Montserrat. Desde aquell cim pregaren los poe-

tas á la Verge que benehís á Catalunya, improvisantse després una sessió literaria, en la que llegiren bellíssims cants religiosos los Srs. Collell, Cabot Valls y Vicens y algun altre.

Lo diumenge següent á las set del matí hi hagué Comunió, á la que devotament assistiren los poetas, fent en tal acte una comovedora plática lo canonge D. Bonaventura Ribas. A dos quarts de deu tingué lloch un solemne Ofici, celebrant de pontifical l'hm. Sr. D. Francisco Mora, catalá, bisbe de Monterey en California. Predicá lo Senyor Canonge de la Seu de Girona Dr. D. Celestí Ribera, qui ab eloqüent parla catalana, demostrá en un bellíssim sermó que l' homenatge que en aquell dia la gaya ciencia tributaba á Maria era altament artístich per ser elia la reyna de la poesia, tipo de bellesa y font de inspiració. En sent al ofertori se feu la ofrena de la corona poética á la Verge, ofrena presentada per lo venerable literat lo Sr. Milá y Fontanals, acompanyat de Mossen Collell, Mossen Verdaguer y 'ls Srs. Rubió y Ors y Aguiló. Rebé la presentalla lo P. Abat, vestit de pontifical, contestant ab accent entussiasta á las sentidas paraulas del Sr. Milá, y excitant á tots los poetas á inspirarse en los sublimes cants del Cristianisme. Terminá la funció ab lo besa-mans á la divina Verge, adornada ab sa corona reyal y ceptre, y lo mateix espléndit vestit que estrená 'l dia de sa coronació.

A las dos tingué lloch en la fonda un fraternal banquet á que hi assistiren uns cinquanta comensals, tots poetas y gent de lletras, entre 'ls quals regná la major animació y armonia. Aplaudim molt la circumstancia de que tots los plats foren guisats á la catalana, y 'ls vins foren també de la terra. Acabat lo diná, lo Sr. Bisbe de Monterey doná las gracias en catalá per las deferencias ab que l' honraban, animant á la joventut catalana á prosseguir en sa hermosa tarea de aplegar en bell conjunt la religió y las lletras de la patria. Felicitá també al Il·tre Sr. Ribera per son discurs, demanant l' insertés y li 'n enviés exemplars á sa diócesis. Finalment se reberen y 's llegiren varias y entussiastas adhesions.

Acabá tan hermosa diada celebrantse en lo pati del claustre gótic una festa literaria-musical, llegintse preciosas poesias per las Sras. Massanés, Moncerdá y Hernandez de Moga, y 'ls Srs. Verdaguer, Collell, Aguiló, Thos y Codina, Molins, Riombau, Cabot, Solá, Omarch y altres. En los intermedis se cantá lo Viro-lay, la Barretina y l' himne de la Coronació.

ASSOCIACIÓ LLITERARIA DE GIRONA.

(Certamen de 1881.)

LLISTA DE LAS COMPOSICIONS REBUDAS EN SECRETARIA DESDE LA PUBLICACIÓ DEL CARTELL, FINIS AL DIA DE AVUY.

(Conclusió.)

81. Los fills de Catalunya. (oda)—82 Los catalans á Tunes ahont hi ha catalans despres de los murs de pedra, s' han d' assaltá 'ls murs de carn.—83 apuntes para un estudio sobre la moralidad en las artes como fuente de belleza. *Lo bello se desvia de sus fines y de su esencia cuando se convierte en instrumento de corrupcion.*—84 Lo primer crim. *Miserere.*—85 Somnit

d' un rey.—86 La creu de la forsa. *Si jo fos aucell com tu*—87 Un pardal.—88 Enrera l'any 1684.—89 Defalliment. *Já mes de la sort del home, qui sap la fi?* M. Milá.—90 Al segrat cor de Jesus. *Á la coloma li surten alas, li surten alas per volá al cel.* P. de Palol.—91 Espl. ny ¡Sol Deu!—92 Los llenyaters. *Siguem-hi.*—93 La font de la bellesa. *Yn action hon like an angel! in appreinsion non like an Got!* Shakespeare.—94 A Gerona. *Cantando hazañas de inmarchita gloria.*—95 La Mestresa. *Qui sembra cull.*—96 Ma vall. *Retorn.*—97 A Maria. *Amor.*—98 La esposa del Senyor *Quæ habitas in hortis, amici auscultant te: fac me audire vocem tuam* Cant cant cap. VIII. v. 13.—99 La cansó del gironí. *Qui la vol' apendrer qui la vol cantar?*—100 Roma, *Semper semperque.*—101 A la salida de Colon del Puerto de Palos. (oda) *á Castilla y á Leon, nuevo mundo dio Colon.*—102 A Catalunya. *Son nom né perirá jamais.* Racine.—103 La viola boscana. *Que te la viola hermosa que pert son bell color?*—104 Aniversari *La caritat es del cel lo mes sacrosant arcangel.*—105 La mort de Viriat. *Usque ego postera crescám laude rescens. dum capitolium, scandet cum tacita virgine Pontifex.* Horaci (oda) XXX.—106 Lo castell de Moncada. *Patria.*—107 Comentarios al Quijote cap. 60 y 61 segunda parte.—108 Les dues ombres, *Balada.*—109 Gibraltar. *Quousque tandem...?*—110 El sitio de Gerona en 1684. *Gloria majorum.*—111 Los obligats ¿fins á quant?—112 Á Alvarez de Castro. *Morir por la patria cuan dulce morir.*—113 Á Margarit (oda) Vir.—114 La presa de Castellfolit. *Dalt del cel tindrem posada, dalt del cel.*—115 A mi abuelo.—116 Á la aurora. *Yo soy poeta de primera clase pues digo rosas y hago primaveras.*—117 La llotja de Palma *Tan abandonada prop la mar com barca vella.*—118 Doña Urraca. *Venganza de mujer castigo duro.*—119 La poesia sin regla ni compas canta mi lira—120 Retirada de 'n Bellefons. *Malá la hubisteis franceses.*—121 El cazador de los alpes. *Sol de la patria mia yo te saludo.*—122 La Epifania (oda) *Misterio agosto*—123 Lo primer salari *Tiens regarde petit frere, ce que je apposte á ma mère.*—124 El mes de Abril *Mirate á mis ojos.*—125 Sota una saula. *Santa ilusion benefica esperanza, triste y última luz del corazon.* Zorrilla.—126 Á un estudiant. *Studere facit scire.*—127 Á una máscara. *Jo te conóc.*—128. Los pirineos. (oda heroica). *Bressol de ta patria*—129 La estrella Polar. *Lux.*

Girona 11 Octubre de 1881.

Lo secretari general, *Pere de Palol.*

L' Administrador de nostre Setmanari D. Manuel Llach acaba de rebre carta de Roma en la qual se 'l nombra únich Corresponsal en Espanya de la *Agencia de negocis Eclesiástichs* que ab lo titol de *Roma-Petrus* s' ha establert en aquella Ciutat. Per lo tant, fem present á las personas que desitjin suscriurers á la publicació que dita Agencia inaugurarà en lo próxim Novembre, se servescan enviar á la Imprenta del Senyor Llach. Ferrerías Vellas, la adressa y lo corresponent import de la suscripció anual, que son 10 pesetas. Las ventatjas d' aquesta impotentíssima Agencia las ennumerarem ja en un de nostres números anteriors, y d' ellas s' enterará á tothom qui ho demani en la Administració de LA VETLLADA.

QUARANTA HORAS,

passan demá á la Iglesia de las Bernardas. Las horas d' exposició será: al matí de 8 á 11 ½ y á la tarde de las 4 ¾, á las 6 ¾.

Girona: estampa de 'n Manel Llach.